

SXEDIO.E38

18/1.12.1911 : Ο ΝΕΟΣ ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΣΕΡ ΧΑΜΙΛΤΟΝ ΓΚΟΥΛΤ ΑΝΤΑΜΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΟΔΗΓΕΙ ΣΕ ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Ο τερματισμός της κρίσης γύρω από το Αρχιεπισκοπικό κατά την πρώτη δεκαετία του **1900** με τη συμφιλίωση των κομμάτων των Κιτσιακών και των Κυρηνειακών έκανε το λαό να στραφεί στα πατροπαράδοτα προβλήματά του και ιδιαίτερα τα εθνικά, τα οικονομικά και τα πολιτικά.

Στα πολιτικά αιτήματα επανέφεραν ένα παλιό αίτημα για αναλογική αντιπροσώπευση στη Βουλή και το Νομοθετικό, αλλά και κατάργηση ουσιαστικά των επισήμων διορισμένων μελών του Σώματος, ώστε να μη αποφασίζουν πάνω σε βασικά οικονομικά ζητήματα.

Το θέμα αυτό είχε τεθεί τόσο στον βρετανό υφυπουργό Αποικιών Ουίνστον Τσέρτζιλ το **1907** κατά την επίσκεψη του στην Κύπρο και σε μετέπειτα υπομνήματα των Ελλήνων προς τη Βρετανική Κυβέρνηση.

Με τα επίσημα μέλη στο Νομοθετικό η τοπική κυβέρνηση διατηρούσε τις ισορροπίες μια και αυτό αποτελείτο από τρεις Οθωμανούς, **9** Έλληνες και έξι επίσημα διορισμένα μέλη με τον κυβερνήτη να διαθέτει παράλληλα τη νικώσα ψήφο.

Ευκαιρία για προβολή των αιτημάτων των Κυπρίων αποτέλεσε η άφιξη στις **12** Οκτωβρίου **1911** του νέου Υπάτου Αρμοστή Σερ Χάμιλτον Τζων Γκουλι Ανταμς.

Ο Ανταμς αναγνώρισε σε ιδιαίτερη συνάντηση του με τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο, αλλά όχι επίσημα, νόμιμους τους ενωτικούς πόθους των Ελλήνων, πράγμα που είχε κάμει και ο Ουίνστον Τσέρτσιλ.

Αυτό έκαμε τους Έλληνες να εντείνουν περισσότερο τον ενωτικό τους αγώνα και οι Έλληνες βουλευτές της νήσου σε ένα μακροσκελές υπόμνημα στις **26** Νοεμβρίου που δημοσιεύθηκε στις **18/1**

Δεκεμβρίου **1911** στην εφημερίδα "Κυπριακός Φύλαξ" τόνιζαν ιδιαίτερα για το θέμα της αναλογικής αντιπροσώπευσης στο Νομοθετικό:

"**4.** Η λαϊκή αντιπροσωπεία φρονεί ότι, ως τυγχάνει αυτή σήμερα κατηρτισμένη παραβιάζονται αὐταί αι βάσεις του συνταγματικού χάρτου της νήσου και ότι συνεπώς το νομοθετικόν συμβούλιον είναι κατ' ουσίαν αντισυνταγματικώς συγκεκριημένον. Το παρόνομον νομοθετικόν συμβούλιον ιδρύθη επί τη βάσει του διατάγματος της Α. Μ. της βασιλίσσης από **30** Νοεμβρίου **1883**, ούτινος προηγήθη διάγγελμα του υπουργού των Αποικιών λόρδου Κίμπερλεϋ.

Κατά το διάγγελμα τούτο όπως επηκολούθησεν η αλληλογραφία του υπουργείου των Αποικιών μετά της οθωμανικής κοινότητος ης τα κυριώτερα σημεία εδημοσιεύθησαν εν τη Κυανή Βίβλω **10** και **31** Μαρτίου **1882**, βάσις του καταρτισμού του συμβουλίου ελήφθη η κατ' αναλογίαν του πληθυσμού των δύο εν τη νήσω στοιχείων αντιπροσώπευσις αυτών εν τω Νομοθετ. Συμβουλίω επί τη βάσει δε της αρχής ταύτης εκανονίσθησαν διά του διατάγματος της βασιλίσσης η διά **3** εδρών αντιπροσώπευσις του Μωαμεθανικού στοιχείου.

Πας κατ' άλλον τρόπον καταρτισμός του συμβουλίου κρίνομεν ότι είνε ου μόνον άδικος αλλά και κατ' ουσίαν αντισυνταγματικός, πεποίθαμεν δε ότι υστάτη πασών η Κυβέρνησης χώρας εν η ήνε παραδειγματική προς τους συνταγματικούς θεσμούς αφοσίωσις και εν η τόσον ζηλοτύπως παρέχονται αι λαϊκαί ελευθερίαι, θα θελήση να παραταθή η τοιαύτη της τεθείσης βάσεως του συντάγματος παραβίασις. Οθεν ελπίζομεν ότι θα θελήσητε να υποστηρίξητε την δικαίαν και νόμιμον αξίωσιν της λαϊκής αντιπροσωπείας, όπως ο καταρτισμός του συμβουλίου γίνη επί τη βάσει της τεθείσης κατά την παραχώρησιν του συντάγματος αρχής λαμβανομένης ως βάσεως της κατ' αναλογίαν του πληθυσμού των αιρετών αυτού μελών εκ των αποτελεσμάτων της απογραφής του πληθυσμού του **1911**.

Ως προς δε τα επίσημα μέλη, ων εδικαιολογείτο

ίσως η κατά τας αρχάς της Αγγλικής κατοχής παρουσία εν τω συμβουλίω, ως μελών αυτού, ο λαός της νήσου νομίζει ότι είνε ήδη πολιτικώς ώριμος και ικανός να διευθύνη τα ίδια και συνεπώς τα αναγκαία επίσημα μέλη οφείλουν μεν να παρακάθηνται εν τω Ν. Συμβουλίω, είναι όμως πάντη αδικαιολόγητος και αντικείμενη εις τα φρονήματα και τα συμφέροντα του λαού η συμμετοχή αυτών εν τη επιψηφίσει της νομοθεσίας της νήσου και της διαθέσεως των δημοσίων αυτής προσώδων.

(Μεταγλώττιση)

"4. Η λαϊκή αντιπροσωπεία φρονεί ότι, όπως είναι σήμερα καταρτισμένη παραβιάζονται οι βάσεις του συνταγματικού χάρτου της νήσου και ότι συνεπώς το νομοθετικό συμβούλιο είναι κατ' ουσία αντισυνταγματικά συγκροτημένο. Το παρόνομο νομοθετικό συμβούλιο ιδρύθηκε με βάση το διάταγμα της Α. Μ. της βασίλισσας από **30** Νοεμβρίου **1883**, του οποίου προηγήθηκε διάγγελμα του υπουργού των αποικιών λόρδου Κίμπερλεϋ.

Κατά το διάγγελμα αυτό όπως επακολούθησε η αλληλογραφία του υπουργείου των αποικιών με την οθωμανική κοινότητα της οποίας τα κυριότερα σημεία δημοσιεύθηκαν στην Κυανή Βίβλω **10** και **31** Μαρτίου **1882**, βάση του καταρτισμού του συμβουλίου λήφθηκε η κατ' αναλογία του πληθυσμού των δύο στη νήσο στοιχείων αντιπροσώπευσης αυτών στο Νομοθετ. Συμβούλιο στη βάση δε της αρχής αυτής κανονίστηκαν με το διάταγμα της βασιλίσσης η αντιπροσώπευση με τρεις έδρες του Μωαμεθανικού στοιχείου.

Κάθε καταρτισμός κατά άλλο τρόπο του συμβουλίου κρίνομεν ότι είναι όχι μόνο άδικος αλλά και κατ' ουσίαν αντισυνταγματικός, είμαστε πεπεισμένοι δε ότι υστάτη όλων η Κυβέρνηση χώρας στην οποία είναι παραδειγματική προς τους συνταγματικούς θεσμούς αφοσίωση και στην οποία τόσο ζηλότυπα παρέχονται οι λαϊκές ελευθερίες, θα θελήσει να παραταθεί η τέτοια παραβίαση της βάσης

που τέθηκε για το σύνταγμα. Ετσι ελπίζομεν ότι θα θελήσετε να υποστηρίξετε τη δίκαιη και νόμιμη αξίωση της λαϊκής αντιπροσωπείας, όπως ο καταρτισμός του συμβουλίου γίνει στη βάση της τεθείσης κατά την παραχώρηση του συντάγματος αρχής λαμβανομένης ως βάσης της κατ' αναλογία του πληθυσμού των αιρετών μελών του από τα αποτελέσματα της απογραφής του πληθυσμού του 1911.

Ως προς δε τα επίσημα μέλη, των οποίων δικαιολογείτο ίσως η κατά τις αρχές της Αγγλικής κατοχής παρουσία στο συμβούλιο, ως μελών του, ο λαός της νήσου νομίζει ότι είναι ήδη πολιτικά ώριμος και ικανός να διευθύνει τα δικά πράγματα και συνεπώς τα αναγκαία επίσημα μέλη οφείλουν μεν να παρακάθονται στο Ν. Συμβούλιο, είναι όμως καθ' όλα αδικαιολόγητος και αντικείμενη στα φρονήματα και τα συμφέροντα του λαού η συμμετοχή τους στην επιψήφιση της νομοθεσίας της νήσου και της διάθεσης των δημοσίων προσόδων.

Ο Αρμοστής απέρριψε τα αιτήματα των Χριστιανών βουλευτών γιατί στην ουσία αυτά που ζητούσαν ανέτρεπαν το σύστημα της διακυβέρνησης από τη Βρετανία.

Ο αρμοστής έγγραφε απαντώντας στο αίτημα για αναλογική αντιπροσώπευση:

" 4. Επέκασις της αιρετής αντιπροσωπείας κατ' αναλογίαν του αριθμού Τούρκων και Ελλήνων, παραδοχή τούτων τόσον ριζικώς θα απέκοπτε την υφισταμένην βρετανικήν διοίκησιν και θα απεμάκρυνε τόσον μακράν από των υποχρεώσεων αυτής, ώστε θα ισοδυνάμει προς εγκατάλειψιν πάσης της εκτελεστικής εξουσίας της Μ. Βρετανίας και θα ήτο άμεσος παραβίασης της συμβάσεως ουδεμία υπάρχει αμφιβολία ότι η Μ. Βρετανία εθεωρείτο υπό της Τουρκίας ότε αύτη υπέγραφε την Συνθήκην, όπως αμέσως διακυβερνήτας υποθέσεις της νήσου αυτής και ότι τούτο ηννοείτο παρ' αμφοτέρων των μερών. Οτι τούτο προυτίθετο, όπως πάσαι αι εκτελεστικάί εξουσίαί παραμένωσιν εις βρετανικάς χείρας είνε αναμφίβολον και τούτου ούτως έχοντος, είνε απίθανον

ότι αι άνωθι μνημονευόμεναι εισηγήσεις θα ετύγχανον σοβαράς σκέψεως".

(Μεταγλώττιση)

" 4. Επέκταση της αιρετής αντιπροσωπείας κατ' αναλογία του αριθμού Τούρκων και Ελλήνων, παραδοχή αυτών τόσο ριζικά θα απέκοπτε την υφιστάμενη βρετανική διοίκηση και θα απομάκρυνε τόσο μακρά από τις υποχρεώσεις της, ώστε θα ισοδυναμούσε προς εγκατάλειψη κάθε εκτελεστικής εξουσίας της Μ. Βρετανίας και θα ήταν άμεση παραβίαση της σύμβασης, καμιά αμφιβολία δεν υπάρχει ότι η Μ. Βρετανία θεωρείτο από την Τουρκία οπότε αυτή υπέγραφε τη Συνθήκη, (του 1878 για μεταβίβαση της Κύπρου από την Τουρκία) όπως αμέσως διακυβερνά τις υποθέσεις της νήσου αυτής και ότι τούτο εννοείτο από τα δύο μέρη. Οτι ήταν στις προθέσεις της όπως όλες οι εκτελεστικές εξουσίες παραμείνουν σε βρετανικά χέρια είναι αναμφίβολο και όταν αφού αυτό είναι έτσι, είναι απίθανο οι πιο πάνω αναφερόμενες εισηγήσεις να τύγχαναν σοβαρής σκέψης".

Στις 23/5 Φεβρουαρίου 1911 οι βουλευτές με μια πιο έντονη απάντηση τους στον Αρμοστή επέμεναν στις θέσεις τους και τόνιζαν ότι αυτό που ζητούσαν δεν ήταν τίποτε άλλο παρά τις αρχές πάνω στις οποίες παραχωρήθηκε το Σύνταγμα στην Κύπρο και που σήμερα με τον τρόπο που λειτουργούσε καθιστούσαν προβληματική την ωφελιμότητα του Νομοθετικού Συμβουλίου:

" 3. Ιδιαιτέρως, Εξοχώτατε, πρέπει να ενδιατρίψωμεν επί της ημετέρας αξιώσεως όπως η εκλογή της λαϊκής αντιπροσωπείας βασισθή κατ' αναλογίαν επι του πληθυσμού των δύο φυλών. Είναι προφανές ότι η Υμετέρα Εξοχότης, έχουσα υπ' όψιν επίσημα κείμενα ησθάνθη την αδυναμίαν να πολεμήση αξίωσιν ου μόνον δικαίαν αλλά και νόμιμον και οχυρωθή και εν τω ζητήματι τούτω όπισθεν της

συμβάσεως, συμβάσεως ειρήσθω εν παρόδω, ην ως εδήλωσεν αυτός ο υπουργός των Αποικιών κύριος Σάμπερλαιν, (Τσιάμπερλαιν) ομιλών επί της Κυπριακής υποθέσεως εν τη Βουλή των Κοινοτήτων τη **26 Μαΐου 1902** παρέβη ήδη αυτή η Τουρκία μη εκτελέσασα τας υπ' αυτής αναληφθείσας υποχρεώσεις περί μεταρρυθμίσεων εν τη Μικρά Ασία.

Αλλ' ίνα καταδείξωμεν το νόμιμον της αξιώσεως ημών είναι ανάγκη και πάλιν να προσφύγωμεν εις επίσημα κείμενα, εξ ων καταδεικνύεται το ορθόν των ημετέρων ισχυρισμών, ότι το Νομοθετικόν Συμβούλιον, ως είναι σήμερον συγκεκριτημένον μετά τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής είναι συγκεκριτημένον αντισυνταγματικώς.

Την ανακοίνωσιν ότι το Ν. Συμβούλιον θα κατηρτίζετο εκ τριών Μωαμεθανών και εννέα μη Μωαμεθανών αντιπροσώπων δυσσaréστως είχαν ακούση τότε οι Μωαμεθανοί. Ο Αρμοστής Σέρ Ρόβερτ Βίδωλφ δεχόμενος κατά Δεκέμβριο του **1881** προσβείαν αυτών εδήλου "ότι υπάρχει ισχυρόν αίσθημα εν Αγγλία όπως αι αντιπροσωπευτικάί συνελεύσεις συγκροτώνται εξ αντιπροσώπων της πλειονοψηφίας".

Ο υπουργός των Αποικιών Λόρδος Κίμπερλεϋ απαντών από **10** Μαρτίου **1882** εις υπόμνημα των οθωμανών εδήλου αυτοίς απεριφράστως ότι "η Κυβέρνησις της Α. Μ... δεν δύναται να παραδεχθή ότι οι Μωαμεθανοί δικαιούνται ουχί απλώς εις αντιπροσωπευσιν ανάλογον προς τον αριθμόν αυτών, αλλ' εις απόλυτον εξίσωσιν προς τους χριστιανούς, μολονότι οι τελευταίοι, ως φαίνεται εκ των αποτελεσμάτων της τελευταίας απογραφής, αποτελούσι πλειονότητα πλέον των τριών προς ένα".

Αλλά και μετά την απάντησιν ταύτην του υπουργού των Αποικιών οι Μωαμεθανοί επέμειναν όπως έχωσι μετά των μη Μωαμεθανών, ίσην θέσιν εν τω συμβουλίω απήντα δ' εκ νέου εις αυτούς ο Λόρδος Κίμπερλεϋ από **31** Μαρτίου **1882** διά της αυτού εξοχότητος του αρμοστού ότι η "Κυβέρνησις της Α. Μ. λυπεΐται ότι οι Μωαμεθανοί επιμένουν εις αξίωσιν, η

αναγνώρισις της οποίας θα αντέκειτο εις τας αρχάς εφ' ων εβασίσθησαν τα διά του διαγγέλματος της 10ης Μαρτίου διακανονισθέντα, τουτέστιν εις την ίσην εξαφάλισιν δικαιωμάτων προς όλας τας τάξεις του πληθυσμού ανεξαρτήτως θρησκείας και φυλής".

Νέα και πάλιν εστάλησαν υπομνήματα υπό των Μωαμεθανών και διαμαρτυρίαί συγχρόνως της Υψηλής Πύλης διά του εν Λονδίνω Πρέσβεως αυτής Μουσούρου Πασά, αλλ' ο Λόρδος Κίμβελεϋ απαντών εκ νέου εις τον Μουφτήν και τους εν Κύπρω Οθωμανούς, διά της Α. Ε. του Αρμοστού από 28 Απριλίου 1882 έγγραφεν ότι "οι οθωμανοί ουδέν προσήγαγον πειστικόν επιχείρημα, όπως θα εδικαιολόγει την Κυβέρνησιν να απομακρυνθή της αρχής, ην έθηκεν, ότι οι αντιπρόσωποι του λαού εν τη Νομοθεσία έδει να ώσι κατ' αναλογίαν του πληθυσμού των δύο κυριωτάτων εν τη νήσω στοιχείων".

Ο δε υπουργός των Εξωτερικών Λόρδος Γράμβιλ, απαντών από 8 Μαΐου 1882 εις τον Μουσούρον Πασάν έγγραφεν " επειδή τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής αποδεικνύουν ότι η αναλογία του πληθυσμού είναι τρεις προς ένα απεφασίσθη όπως οι μη Μωαμεθανοί εκλογείς αντιπροσπεύωνται υπό εννέα και οι Μωαμεθανοί υπό τριών αντιπροσώπων".

Η αυτή βάση ετέθη και η αυτή αρχή επεκράτησεν έκτοτε επί της εκλογής των Δημοτικών Συμβουλίων, ο αριθμός των συμβούλων των οποίων τροποποιείται εκάστοτε συμφώνως προς την έκτοτε τροποποιηθείσαν αναλογίαν των δύο εν τω τόπω φυλών.

Δεν ζητούμεν, άρα, Εξοχώτατε, τίποτε σήμεραν αντικείμενον εις την σύμβασιν, αλλά ζητούμεν εφαρμογήν των αρχών εκείνων, εφ' ων το σύνταγμα παρεχωρήθη, ας τοσούτον ευρέως ανέπτυξεν εξ' αφορμής των Οθωμανικών παραπόνων προς τε τους Κυπρίους και την Υψηλήν Πύλην ο Λόρδος Κίμβελεϋ και ο Λόρδος Γράμβιλ και ας καθιέρωσεν η αγγλική Κυβέρνησις προς όφελος της Μωαμεθανικής μειονότητος, παραδούσα την αρχικήν αυτής γνώμην, ότι η αντιπροσπευτική συνέλευσις έδει να αποτελεσθή εξ' αντιπροσώπων της πλειονοψηφίας. Ζητούμεν να επανέλθη το πολίτευμα εις την κανονικήν

αυτού τροχιάν αφ ης εξέκλινε διά της αδίκου και αδικαολογήτου απομακρύνσεως από της αρχής της αναλογικής εν τω νομοθετικώ αντιπροσωπεύεως εφ' ης το σύνταγμα βασίζεται, ζητούμεν να μη αφαιρεθή αφ' ημών δικαίωμα το οποίον είχαν προ τριάκοντα ήδη ετών, θα ήμεθα δε ασυνεπείς προς ημάς αυτούς και προς την εντολήν ην ελάβομεν παρα του Λαού.

Εξοχώτατε, αν μη ετονίζομεν ότι θα επιμείνωμεν υπέρ της εφαρμογής της κατά την παραχώρησιν του συντάγματος καθιερωθείσης αρχής ταύτης καταπάτησις καθιστώσα αντισυνταγματικήν την συγκρότησιν του Νομοθετικού Συμβουλίου καθίστησι προβληματικήν και την ωφελιμότητα αυτού και τείνει να διασπάση τας ομαλὰς σχέσεις τας υφισταμένας μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνωμένων".

(Μεταγλώττιση)

" 3. Ιδιαίτερα, Εξοχώτατε, πρέπει να ενδιατρίψουμε στην αξίωση μας όπως η εκλογή της λαϊκής αντιπροσωπείας βασισθεί κατ' αναλογία πληθυσμού των δύο φυλών. Είναι προφανές ότι η Εξοχότητά σας, έχοντας υπ' όψη επίσημα κείμενα αισθάνθηκε την αδυναμία να πολεμήσει αξίωση όχι μόνο δίκαιη, αλλά και νόμιμη και να οχυρωθεί και στο ζήτημα τούτο πίσω από τη σύμβαση, σύμβαση, την οποίαν όπως δήλωσε ο υπουργός των Αποικιών κύριος Τσάμπερλαϊν, μιλώντας πάνω στην Κυπριακή υπόθεση στη Βουλή των Κοινοτήτων στις 26 Μαΐου 1902 παρέβη ήδη αυτή η Τουρκία η οποία δεν εκτέλεσε τις υποχρεώσεις που ανέλαβε για μεταρρυθμίσεις στη Μικρά Ασία.

Αλλά για να καταδείξουμε το νόμιμο της αξίωσης μας είναι ανάγκη και πάλι να προσφύγουμε σε επίσημα κείμενα, από τα οποία καταδεικνύεται το ορθό των ισχυρισμών μας, ότι το Νομοθετικό Συμβούλιο, ως είναι σήμερα συγκροτημένο μετά τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής είναι συγκροτημένο αντισυνταγματικά.

Την ανακοίνωση ότι το Ν. Συμβούλιο θα

καταρτιζόταν από τρεις Μωαμεθανούς και εννέα μη Μωαμεθανούς αντιπροσώπους είχαν ακούσει δυσάρεστα τότε οι Μωαμεθανοί. Ο Αρμοστής Σέρ Ρόβερτ Βίδδωλφ δεχόμενος κατά στο Δεκέμβριο του **1881** προσβεία στους δήλωνε "ότι υπάρχει ισχυρό αίσθημα στην Αγγλία όπως οι αντιπροσωπευτικές συνελεύσεις συγκροτούνται από αντιπροσώπους της πλειονοψηφίας"

Ο υπουργός των Αποικιών Λόρδος Κίμπερλεϋ απαντώντας από **10** Μαρτίου **1882** σε υπόμνημα των οθωμανών δήλωνε σ' αυτούς απερίφραστα ότι "η Κυβέρνηση της Α.Μ... δεν μπορεί να παραδεχθεί ότι οι Μωαμεθανοί δικαιούνται όχι απλώς σε αντιπροσώπευση ανάλογη προς τον αριθμό στους, αλλά σε απόλυτη εξίσωση προς τους χριστιανούς, μολονότι οι τελευταίοι, όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής, αποτελούν πλειονότητα πλέον των τριών προς ένα".

Αλλά και μετά την απάντηση αυτή του υπουργού των Αποικιών οι Μωαμεθανοί επέμειναν να έχουν με τους μη Μωαμεθανούς, ίση θέση στο συμβούλιο απαντούσε δε εκ νέου σ' αυτούς ο Λόρδος Κίμβελεϋ από **31** Μαρτίου **1882** διά της αυτού εξοχότητας του Αρμοστή ότι η "Κυβέρνηση της Α. Μ. λυπείται ότι οι Μωαμεθανοί επιμένουν σε αξίωση, η αναγνώριση της οποίας θα αντέκειτο στις αρχές στις οποίες βασίστηκαν όσα είχαν διακανονισθεί με το διάγγελμα της **10** Μαρτίου, δηλαδή στην ίση εξασφάλιση δικαιωμάτων προς όλες τις τάξεις του πληθυσμού ανεξάρτητα από θρησκεία και φυλή".

Νέα και πάλι στάληκαν υπομνήματα από τους Μωαμεθανούς και διαμαρτυρίες συγχρόνως στην Υψηλή Πύλη διά του Πρέσβη της στο Λονδίνο Μουσουρού Πασά, αλλά ο Λόρδος Κίμπερλεϋ απαντώντας εκ νέου στον Μουφτή και τους Οθωμανούς στην Κύπρο, διά της Α. Ε. του Αρμοστού από **28** Απριλίου **1882** έγραφεν ότι "οι οθωμανοί κανένα πειστικό επιχείρημα δεν παρουσίασαν, όπως θα δικαιολογούσε την Κυβέρνηση να απομακρυνθεί από την αρχή, την έθεσε, ότι οι

αντιπρόσωποι του Λαού στη Νομοθεσία έπρεπε να ήσαν κατ' αναλογία του πληθυσμού των δύο κυριώτατων στοιχείων στη νήσο".

Ο δε υπουργός των Εξωτερικών Λόρδος Γράμβιλ, απαντώντας από **8 Μαΐου 1882** στο Μουσούρο Πασά έγραφε "επειδή τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής αποδεικνύουν ότι η αναλογία του πληθυσμού είναι τρεις προς ένα απεφασίσθη όπως οι μη Μωαμεθανοί εκλογείς αντιπροσπεύονται από εννέα και οι Μωαμεθανοί από τρεις αντιπροσώπους".

Η αυτή βάση τέθηκε και η ίδια αρχή επεκράτησε έκτοτε στην εκλογή των Δημοτικών Συμβουλίων, των οποίων ο αριθμός των συμβούλων τροποποιείται εκάστοτε σύμφωνα με την έκτοτε τροποποιηθείσα αναλογία των δύο φυλών στον τόπο.

Δεν ζητούμε, άρα, Εξοχότατε, τίποτε σήμερα αντικείμενο στην σύμβαση, αλλά ζητούμε εφαρμογή των αρχών εκείνων, στις οποίες το σύνταγμα παραχωρήθηκε, τις οποίες τόσο ευρέως ανέπτυξε εξ' αφορμής των παραπόνων των Οθωμανών και προς τους Κυπρίους και την Υψηλή Πύλη ο Λόρδος Κίμπερλεϋ και ο Λόρδος Γράμβιλ και τις οποίες καθιέρωσε η αγγλική Κυβέρνηση προς όφελος της Μωαμεθανικής μειονότητας, αφού παρέδωσε την αρχική της γνώμη, ότι η αντιπροσωπευτική συνέλευση έπρεπε να αποτελεσθεί από αντιπροσώπους της πλειονοψηφίας. Ζητούμε να επανέλθει το πολίτευμα στην κανονική του τροχιά από την οποία έκλινε με την άδικη και αδικαιολόγητη απομάκρυνση από την αρχή της αναλογικής στο νομοθετικό αντιπροσώπησης στην οποία το σύνταγμα βασίζεται, ζητούμε να μη αφαιρεθεί από εμάς δικαίωμα το οποίο είχαμε πριν από τριάντα ήδη χρόνια, θα ήμαστε δε ασυνεπείς προς στους εαυτούς μας και προς την εντολή την οποία πήραμε από το Λαό.

Εξοχότατε, αν δεν ετονίζαμε ότι θα επιμείναμε υπέρ της εφαρμογής της κατά την αρχή που καθιερώθηκε κατά την παραχώρηση του συντάγματος και ότι κάθε καταπάτηση της αρχής καθιστά αντισυνταγματική τη συγκρότηση του Νομοθετικού Συμβουλίου καθιστά προβληματική και την

ωφελιμότητα του και τείνει να διασπάσει τις ομαλές σχέσεις που υφίστανται μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνωμένων".

Η κεντρική Κυβέρνηση παρουσιαζόταν απρόθυμη να ικανοποιήσει τα αιτήματα των Κυπρίων και ο υπουργός Αποικιών Λιούις Χάρκουρτ σε απαντητική επιστολή του στις 27 Μαρτίου 1912 προς τον Αρμοστή Ανταμς τόνιζε ότι συμφωνούσε με όσα είχε απαντήσει στους Κυπρίους.

Η απάντηση του υπουργού κατατέθηκε στο Νομοθετικό από τον Υπατο Αρμοστή και προκάλεσε θύελλα ανάμεσα στους Έλληνες βουλευτές.

Μετά την ανάγνωση της απάντησης του Λιούις Χάρκουρτ οι βουλευτές συνήλθαν σε σύσκεψη και αποφάσισαν να παραιτηθούν ομαδικά σε ένδειξη διαμαρτυρίας.

Τα νέα κυκλοφόρησαν σε όλο το νησί σε σύντομο χρονικό διάστημα και στην επομένη συνεδρία του Νομοθετικού πέντε και πλέον χιλιάδες λαού κατέκλυσαν ασφυκτικά το προαύλιο του Νομοθετικού για να επευφημίσουν την απόφαση των βουλευτών να παραιτηθούν.

Στη συνεδρία αυτή του Νομοθετικού οι βουλευτές κατέθεσαν και επίσημα την εντολή.